

Uusia sananlaskuja.

„Ei sanat salahan jouda,
eikä luottehet lovehen“.

Sillä nimellä julaistaan tässä kokoelma sananlaskuja, parhaasta päästä semmoisia, joita ei ennestään löydy Lönnrotin sananlaskukirjassa, vähempi määrä myöskin semmoisia, jotka siellä tosin tavataan, mutta melkoisesti poikkeavassa toisintomuodossa. Siihen nähden on mielestäni yllä-oleva nimitys oikeutettu. — Missä vaan olen Lönnrotin teoksesta tavannut sananlaskun, joka sisällykseltään vastaa tahi ainoastaan selittää omia julkaisemiani, olen siihen tehnyt viittauksen, josta toivon vastaisille sananlaskuntutkijoille hyötyä.

Käsillä-oleva kokoelma on syntynyt sillä tavalla, että julkaisija pian kymmenen vuoden kuluessa on kirjoittanut säilyyn kaikki sananlaskut ja niiden-tapaiset mitä eri-seuduilla Suomenmaata oleskellessaan on sattunut kuulemaan. Siten keräytyneihin hän on lisäksi rojhennut yhdistää noin 70:n paikoille semmoisiakin sananlaskuja, joita painetuista lähteistä, s. o. enimmäkseen uusista kirjoista ja sanomalehdistä on keksinyt. Ne on kaikki tähdellä (*) osoitettu, joten helposti voipi kansan keskuudessa niiden aitoperäisyyttä tarkastella. Eräästä hallusani olevasta kappaleesta piispa Jusleniuksen *Suomalaisen Sananlugun Coetusta*, johonka entiset tuntemattomat haltijat ovat välilehdille outojen sanain joukkoon merkinneet muistoon joitakuita sananlaskujakin, olen poiminut ne lauseimat, joiden alla on osoitus: (Jusl.). Kiitollisuudella mainitsen, että muutamat tuttavani ovat lisiä antamalla kartuttaneet kokoelmaa. Eri-tyistä hyväntahtoisuutta ovat siinä kohden osoittaneet herrat: pastori E. V. Carpén (Pohj.-Pohjanmaalta), ylioppilaat R. Erkko (Etelä-Hämeestä), J. R. Forsman (Etelä-Pohjanmaalta), neiti L. Kurikka (Inkeristä), ylioppilaat J. W. Messman (Pohj.-Poh-

janmaalta), K. Saari (Keski-Pohjanmaalta), alkeisopistolainen L. Tolonen (Pohj.-Pohjanmaalta) sekä maisteri S. Vesterlund (Pohj.-Pohjanmaalta), joilta olen saanut, usealta kymmenkunnan paikoille, joltakulta enemmänkin näitä kerättäviäni.

Saantipaikkoja osoittavat lyhennykset: E. H. = Etelä-Häme, E. P. = Etelä-Pohjanmaa, E. S. = Etelä-Savo, H = Häme, I. H. = Itä-Häme, Ink. = Inkeri, I. U = Itäinen Uusimaa, K = Karjala, K. P. = Keski-Pohjanmaa, K. S. = Keski-Savo, L. S. = Lounais-Suomi, P. P. = Pohjois-Pohjanmaa, S. = Savo, Stk. = Satakunta U. = Uusimaa.

Moitittaneen ehkä, ett'en ole yhtämukaista oikokirjoitusta käyttänyt näissä sananlaskuissa enkä edes säntillään murteenmukaisuuttakaan säilyttänyt. Muistoonpanoja tehdessäni en alun-pitäin tullut ajatelleeksi tätä kohtaa: sananlaskut kirjoitin milloin murteen, milloin kirjakielen muotoon, jota epätasaisuutta tietysti nyt on mahdoton korjata, ell'ei kaikkia uudestaan muuta tavaksi-tulleen oikokirjoituksen mukaisiksi. Mielestäni on kuitenkin hyvä, että niihin jää alkuperäistä muotoansa niin paljon kuin mahdollista, kun eivät tykkänään, miten tämmöisten ainekokoelmain pitäisi, voi ilmestyä alkuasuaan. Ajattelen: „kyllä syöpä selittää”, enkä huoli paljonkaan tuolla päätäni vaivata.

Kokoelmani sananlaskuarvon heitän muiden punnittavaksi. On tosin minunkin mielestäni joukossa semmoista, joka ainakin sananlaskuvalikoimasta saisi jäädä pois, vaan olenpa, kuin köyhä mies ainakin, varustanut aittaani puhtaan viljan jatkoksi hiukan pettuakin, osoittaakseni mitä voidaan kerätä silloin, kuin „Jumalan vilja” on korjuussa. Tuntuvalta omahyväisyydellä lausuu „Matti meikäläinen” itsestensä:

„Matti maalla miehiäkin,
Matin maat, Matin suot,
Matin on hyvät hevoset,
Matin pellot päivärinnat!“

— mutta hän on kuitenkin, jos menee omaan poveensa, vajavainen niinkuin muutkin, „Puutteen Matti”, jonka rintapelte on kasvattanut kalliita aarteita, mutta kasvattaisi vielä kalliimpia, jos se yhä paremmaksi asuttaisiin. Lieneepä näissäkin

rippeissä jonkunarvoista sille, joka Suomenkansaa hyveineen ja paheineen etsii senanlaskuistamme.

Qvidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.

Juvenalis, I, 85—86.

Helsingissä, 15 p. lokakuuta 1883.

A. W. F.

- Aamen aina virren päässä, tikku makkaran nenässä. S.
- * Aamurusko ahkeralle kullat tuopi tullessansa. E. H.
- Aamurusko, piian paksuus ei koskaan peräti mene. E. H.
- Ahappa se suussa mikä nenässä! Vrt. L. 744 L. S.
- Ahkera kaikki kiskoo. K.
- Aika auttaa. E. S.
- Aikaa on enite mailmassa. E. P.
- „Alkuun päästä pahin“, sanoi mustalainen kun lähti ruveta itkemään. E. P.
- Alku tappaa.
10. Ampiainen Antin lintu, mehiläinen meidän lintu. Vrt. Kal. XV, 393. P. P.
- Antaa hevosen murehtia — sill' on iso pää. Vrt. L. 112; Kant. I. 52—55. E. P.
- Antaa luiden luistaa — ei liha paljon paina. E. P.
- Antaa sen ukon jyristä, kun ei vaan tulta iske. K. S.
- Autuaalta akka kuolee: saapi viitan ja vaiipan parissaa. Vrt. L. 218, 220. K. K.
- * Antaa menevän mennä — työntää tuulta purjeisiin. Vrt. L. 154. K.
- Anterus pyhät alottaa, hyvä Tuomas joulun tuopi, paha Nuuti pois ajaapi. Vrt. L. 1860. K.
- * Antti käypi avain kä'essä, Tuomas tuoppi kainalossa. K.
- * Arvaa viisas vähemmästäkin asian. Vrt. L. 2085.
- Edessä kuin maalattu kulta, takana kuin silattu savi. Vrt. L. 1926. E. P.
20. * Ei aikaista jätetä. K.

- Ei aina keuria kestä eikä aina tupia pestä. K.
- Ei auta itku markkinoilla eikä suru häissä. E. P.
- Ei auta itku markkinoilla turkki (hattu) juoda pitää! P. P.
- Ei harakka o' lintu eikä lapikas o' kenkä eikä löttö o' virsu.
Vrt. L. 4779. K. S.
- Ei haukku haavaa tee, kuin ei paha koira purra saa.
Vrt. L. 290. E. P.
- Ei housut lainassa parane: jos ei revitä, niin ryvetetään.
E. P.
- * Ei huoli huopaten sotaan mennä. Vrt. L. 6820. I. U.
- Ei hyvä hylkynä kulje eikä kellokaulat kulkijaimena.
Vrt. L. 339, 340, 346. H.
- Ei hyvän paljoudesta. H.
30. Ei hyvä hyvää luotaan lykkää. P. P.
- Ei hyvä siitä pahene. K. P.
- Ei hyvää pahan, tekijäksi. Vrt. L. 349. P. P.
- Ei hädällä ole määrää. Vrt. L. 365. E. P.
- * Ei ihminen ole mikään ampiainen E. S.
- Ei jaksaa laulaa, jos ei kasta kaulaa. K. P.
- Ei Jumala hulluja hukitse. P. P.
- Ei kahta hyvää tarvitsekaan tehdä: luvata ja täyttää. E. P.
- Ei kalassa kastumatta. P. P.
- Ei kangas ole yhden langan varassa. P. P.
40. Ei kaupalla elä vaan voitolla.
- Ei kerjäläisiä kynnetä eikä kylvetä: niitä kasvaa muutoinkin.
Vrt. L. 122. E. P.
- Ei kivi kiellä kasvamasta. E. S.
- Ei kivistä kinnasta tule. Vrt. L. 1150
- Ei kysyvältä tie puutu. P. P.
- Ei köyhyys ole mikään ilo, kuin suuri kunnia. E. P.
- Ei köyhyys ole ilo kellekään, mutta naurattaa se kumminkin.
E. P.
- Ei laihnaajan rahat oo ikänä loppuneet. E. P.
- Ei leivän leikkaaja taivaahan pääse. Ink.
- Ei lisä pahoita muualla kuin seljässä (l. housunpersustassa).
Vrt. L. 593. E. P.
50. Ei mieltä mitalla suoda, panna päähän puntarilla.
Vrt. L. 642. P. S.
- Ei mies mies oo, mutta ruoka mies on. E. P.
- Ei miestä ole turkkiinsa arvattava. Vrt. L. 643. K.

- Ei niin hyvää, ett'ei vertaa. Vrt. L. 667. K. P.
- * Ei niin kauan Suomi nälkään kuole kuin tuuli männyn latvaa heiluttaa. L. S.
- Ei niin kiirusta menoa, jottei lähteä kerkeä. E. P.
- Ei niin pientä piikalasta, jott'ei mieli miehelähän. K.
- Ei niin pientä ojaa, jott'ei mieli mereen. K.
- Ei niin viisasta jotei petetä, eikä niin väkevää, jotei kiinni oteta. Vrt. L. 686. K.
- Ei nutulehmälle suotu sarvia. E. P.
60. Ei nälkänuotta elätä miestään. K. P.
- Ei näöltä voileipää syödä. K.
- Ei ole eno setäänsä parempi. L. S.
- Ei ole hätää hävitessä; tuska, vaiva hyötyessä. K.
- Ei ole hätää häkiss' kun on lihaa ja leipää säkiss'. E. P.
- Ei ole koiraa karvoihin katsomista: katsoo karvain juureen. Vrt. L. 741. E. P.
- Ei ole uskottu puskevan lehmän päähän sarvia. K. P.
- Ei oo koettelemattomasta miehestä. K. S.
- Ei oo konsti mieheks tulla, vaan on konsti miessä olla. K. P.
- Ei oo lapsen viinoista eikä varsan kauroista. K.
70. Ei oo maa miehittään eikä kylä kirvehittään. Vrt. L. 757, 531, 533, 607. P. H.
- Ei oo puheella puolta, jos ei haastajalla mieltä. K.
- Ei oo työtöntä hyvää. Vrt. L. 6814. P. P.
- Ei oo vettä verratointa eikä maata markatointa. Vrt. L. 610, 756. K.
- Ei oo puutosta Paulaveessä eikä päätä Päijänteessä. E. S.
- Ei oo töppösen sääryksestä, kunhan on terä hvvä. P. P.
- Ei oo vielä miestä vihaista eikä lasta vaivaista. Sat.
- Ei papu kahdesti ihastuta. Jusl.
- Ei passaa pussata vierasta kissaa. P. P.
- Ei pidä kaikkeansa puhua, että itsekin jotain tietäisi. Vrt. L. 1667. E. P.
80. Ei pidä lapsia papilla peljättää. P. P.
- Ei pidä lähteä nenällä tupen tekoon. P. P.
- Ei piika ole ole ihminen eikä tamma hevonen eikä korento pun. Vrt. L. 1527, 4779. E. P.

- Ei puolta puheella, jos ei huolta haastajalla. E. S.
- * Ei päiväkkään ajatta paista. E. S.
- Eipä tiedä tuulen päällä, mitä sattuupi selällä. P. S.
- * Ei raha ole kenenkään sukulainen. Vrt. L. 6801
- Ei rikkaat sitä valitse. Ink.
- * Ei rutto rupee eikä tauti tartu, ell'ei ylhäältä sallita. L. S.
- Ei saa hullua hukutella: se pian uskoo. E. P.
90. Ei se oo reikä, jok' on revennyt, eikä rikki, jok' ou ratkennut. E. P.
- Ei se oo tiellä, joka on kynnyksellä. E. P.
- Ei se ole köyhän kynnessä, jok' on rikkaan aitassa. U.
- Ei se paljo valehtelee, joka puolet valehtelee. E. P.
- Ei sepän tupessa punkkoa eikä suutarin vaimolla kenkiä. P. P.
- Ei se viisas ollut, joka räkäkiruun hukkuu. P. P.
- Ei sen soreankaan miehen säärivärttänöitä syödä. K.
- Ei silloin ole sielua säästäminen kun on ruumiissa rahantarve. I. H.
- Ei sitä kylässä kysytä, mitä taloss' tarvitaan. Ink.
- Ei sitä ole kuullut tuomarikaan. P. P.
100. Ei syömätöntä hyvää eikä pesemätöntä puhdasta. Vrt. L. 6814. K.
- Ei syöpä suutaan näe, makaava takapuoltaan. Vrt. L. 1096. K.
- Ei syöpä suutaan häpee. K. P.
- Ei tauti tartu eikä rutto rupea ilman Herran sallimatta K. P.
- Ei trenkää trenkin laulaa kun isäntä itsekin taitaa. E. P.
- Ei tule tuohesta lakkia eikä naisesta pappia Vrt. L. 1156. P. P.
- Ei tullut mitään meidän mummon kuolemasta, kun se syö ja käy. E. P.
- Ei unessa hehvoa *) saa. E. P.
- Ei tyhmä tunne pesemätöntä lasta eikä pesemätöntä vantutta. P. P.
- Ei työllä elä vaan ruualla. P. P.
110. Ei tähätöntä Juhannusta eikä juvätöntä Jaakon päivää. Vrt. L. 1179. K. P.

*) Hiehoa.

- Ei uskottu nuukolle sarvia. E. P.
- Ei vahinko tule kello kaulassa: puukkoin pääkköin se pärs-
(k)ähtää K.
- Ei valkoisen meren miestä viedä vieraskamariin. E. P.
- Ei vallattoman vihoista eikä hampahattoman kiroista. E. P.
- Ei vanhuus oo viisaus eikä nuoruus oo hulluus.
Vrt. L. 1222, 1225, 4185, 4186. Ink.
- Ei vedestä kastumatta pääse. Vrt. L. 949. E. P.
- * Ei viina astiaansa pilaa.
- Ei vuosi veljeään valitse. I. H.
- Ennen konnan kuulee eunenkuin sen näkee. E. P.
120. Ennen konnan kolmasti suuta antaa ennenkuin alkaa
leskeä lepyttämään. E. P.
- Ennen mie utta ompelisin ennenkuin vanhaa vatoisin. K.
- Ennen mies on vuoden lehmäti kuin joulun muijati. I. H.
- Ennen toki palelee kuin roskapuilla lämmittelee. E. P.
- Ennen viina kylmettyy, kuin piika paleltuu. E. P.
- En oo minä mieron massi, enkä mikään tupakkikassi. P. P.
- * Ensimmäinen yö pahin hirsipuussa. E. P.
- Ensin leipää, kyllä sitten lihaa aina saa. E. P.
- Eteinen tarvis ei katso takaista. K.
- Et käymään käkeä, vaan tie tempaisee. K.
130. * Etkös tuhma kuuta tunne: idän puolta kasvavaksi, län-
nestä väheneväksi. K.
- Etäällä, niin ammuu: likellä, niin puskee. K.
- Erä erää yllyttää, saalis miestä kiihottaa. Vrt. L. 5077. K.
- Erehtyy pappikin saarnassaan, hevonenkin kolmelle jalalle.
P. P.
- Eri-lailla on toisessa talossa vesi pesinpytyssäkin.
Vrt. 1484. P. P.
- Haistele harikkonappoa*), niin ei viikkohon janota. E. P.
- * Hakea kaukaa ensin, kyllä likeltä aina löytää. L. S.
- Hampaat nauaan kuin leipä loppui. P. P.
- Harakall' räystäälle ruoka hannetaan. Ink.
- Harvoin sika taivahan näkee ja huonosti silloinkin.
Vrt. Horhosen Runot, s. 100. E. P.
140. Hauki hallalla kutee, kuolasuu kovalla säällä.
Vrt. Kal. III, 159—160. K.
- Hauki on kuollut, hammas jäänyt. K.

*) Sintunappoa.

- Heikki, onko se leikki kun leipä loppui? E. P.
 Hevosta kuin henkeä, tulta kuin vankia. K.
 Hevonen ja västäräkki ei oo kolmea päivää yhtenä jäällä. E. P.
 * Hevosen pitää juoda ilman viheltämättä; akan pitää mennä ilman käskemättä. K.
 Hiljaa lapset tuvassa — toinen toisensa tukassa. E. S.
 Hiljakseasa heikko käypi, sauvan voimaton pitäpi. Jusl.
 Hiljan hyvänä, kauan pahana, iän kaiken ilkeänä. Jusl.
 Hirveätähän veri hangella. P. P.
 150. Hiljankin parempi kuin ei koskaan. P. H.
 Hullu ei havaitse eikä viisas puhu mitään. E. P.
 Hullu ei hyvää tunne, sika ei suolaista suvaitse. K.
 Hullu omaansa kiittää, toinen hullu laittaa. Vrt. L. 1671, 6839. E. P.
 Hullu tyynelle toruu, tasaiselle tappelee. E. S.
 Hulluille ja herroille ei pidä näyttää keskentekoista työtä.
 Humalass' on huojis olla: silloin ei ole köyhä eikä kipeä: silloin on viisas ja väkevä, vaikka lykkäämättä lankeaa. K.
 Huono lintu se joka pesänsä ryöttää. K. P.
 Hurri on hurri, vaikka sen voissa paistaa. E. P.
 Hyi sitä joka yöllä syö ja yksin makaa! E. P.
 160. Hyviä kaikki työt on, sinisilmät, sulokielet; mistä ne pahat akat tulee, mikä muuttaa mielet? Vrt. L. 1871. H.
 Hyvä Jumalakin on, vaan paremmaksi pappikin sanoo. P. P.
 Hyvä kirnu sittuu, kun on kirkun kiinni-pitäjät. K.
 Hyvä on hyppiä kuin on huttua. K. S.
 Hyvä on tapettua nylkeä. P. K.
 Hyvä on, vaikk'ei moni kiitä. K. S.
 Hyvä räätäli: purkaa ja kerii. P, K.
 Hyvä talo, mutta pitkät ryypynvälit. E. P.
 Hyvässä talossa pannaan aina lisäkkää. E. P.
 Hyvät hyvissä käypi majaa. P. P.
 170. Härkä elää niin kauan kuin veistä hiotaan. P. P.
 Härnöitä hullua, huiskuta pölhöä: — saat tapasi tietää. K.
 Hätää ei meillä, pehempi muilla. P. P.
 Häät Virossa, häät Kyrössä — minä miesi yksinäinen. Ink.
 Höyryää piika pakkasella. Vrt. L. 1109. Juteinin „Arvon mekin j. n. e.“ K. P.
 Idästä suvi, idästä talvi, idästä maailman loppu. Vrt. L. 1914. E. H.

- Ihminen nuorena kuin kukkanen, vanhana kuin vasikannahkarukkanen.* K.
- Illalla syö vaikka härkä: aamulla on nälkä.* K.
- Iloksi kirppu tukassa, suruksi täi sukassa.* Vrt. L. 1960. L. S.
- Iltaruoka miestä elättää.* P. P.
- 180. Iso pää ja vähä mieltä, pieni pää ja paljo mieltä.* E. P.
- Iso pää ja vähä mieltä, pieni pää eikä ollenkaan.* P. P.
- „Iso ääni ja vähä villoja“, sanoi piru kun kissaa keritsi.* Vrt. L. 1964. E. P.
- Istuvassa vedessä on aina enemmän matoja kuin juoksevassa.* E. P.
- Itätuuli vie kalan kattilastakin.* E. P.
- Jaksosta lisää, jos yksi loppuu.* P. P.
- Joka härjillä ajaa, se härjistä puhuu.* E. P.
- Joka jäleltä keinon keksii, sille paalikat selkään.* P. P.
- Joka laskiaisna lastun päästää, sen lehmät kesällä liikkaa.* P. S.
- Joka saa isäpuolen, se saa äiti puolen.* K. P.
- 190. Joka toiselle hyvää suopi, hän itselleen siunausta tuopi.* K.
- Joka taikoja tekee, se taikoja tarvitsee.* P. H.
- Joka totuuden tunnustaa, ei yösijaa saa.* E. S.
- Joka työssä itsensä katkaisee, sitä ei oikeaan kirkkomaahan haudata.* E. P.
- * Joka unia tottelee, se varjoja kiinni ottelee.* Stk.
- Jok' ei syrji syötyänsä, sitä synti syrjikköön.* Vrt. L. 7039. K. P.
- Joll' on oppia otassa, sill' on nappeja nutussa, rinnassa ritari ja housuissa hopeata.* Vrt. Korh. Runo. 28. S.
- Jok' on aina korea, se ei ole koskaan kaunis.* K. P.
- * Jolle paljo annetaan, siltä paljo etsitään.* Stk.
- Jonka mieli miestä tekee, ei se jouda jouten olla.* E. P.
- 200. Jopa nyt on suhta ympärj luhtaa!* E. P.
- * Jos ei kylmä kynttelinä eikä pauka paavalina, ei oo kelpoa keseä.* K.
- Jos kaikki vaivat olisit vadissa, niin joka kuppi ois kukkopäänä* Vrt. L. 418. K, K.
- * Jos lampaan lavalla aljetaan, kyllä lehmänkin reisi tarvitaan.* Vrt. L. 2130, 2190. Stk.
- Jos on sumetta uunna-vuonna, niin se viljan kadottaa.* L. S.
- Joulukseen jokainen kokoo, joulukseen hiirikin säästää.* Vrt. 2303, 5936, 5937, 5938. K.

- Jouluks se hiirikin säästää. K.
- Joulu tulee jorrotellen, juustokämpäle kädessä. P. P.
- Jumalalle kiitos vähästäkin, eipä Pekkalan muorille. P. P.
- Jumala loi maailman eikä puhunut kiireestä mitään. E. P.
210. Jussi jumalaton juuston söi ja kissu-parka piiskattihin.
Vrt. L. 2113. E. P.
- Jussia on enite mailmass': Jussia on metsätkin täynnä.
E. P.
- * Jälki jäänehen vetääpi, umpi uuvuttaa hyvänsi.
Vrt. L. 2358.
- Jälki jääneen vetää, kun vaan eellimmäisellä eincet pitää.
Vrt. L. 2358. K.
- Järjen päälle käydään, ei jätetyn. Jul.
- Kaikilla on kalaa, leipää, vaan ei oo hyvää hevosta. P. P.
- „Kaikissa näissä ollaan“, sanoi varas kun raipat näki.
Vrt. 2390, 2391, 6736, 6867. E. P.
- Kaikissa tässä ollaan paitsi puuron silmässä.
Vrt. L. 2390, 2391. E. P.
- * Kaikkiahan käypä kohtaa. I. U.
- Kaikki hullut suutariksi, mielipuolet kräätäriksi. E. P.
220. Kaikkia kuollessa kiitetään, kaikkia naidessa laitetaan.
L. S.
- Kaikki köyhää vihaa. E. P.
- „Kaksi on yhden herra“, sanoi sontiainen kun seiväsparihin lenti. E. P.
- Kaksi pimiää peräkanaa: hämää välissä. E. P.
- Kala, leipä ja nälkä särvinä. P. P.
- Kalaraakuus kuolettaa, liharaakuus kostuttaa.
Vrt. L. 3529. U.
- Karhull' on karhun pojatkin. E. P.
- Kaskisess' on kaikki kalamiehiä paitsi pormestari ja Ponki ja ne istuu ja onkii. E. P.
- Kaskisess' on kaksi katua: toista käy siat sateella, toista porvarit poudalla. E. P.
- Kasteessa kananpojatkin kasvaa. Vrt. L. 431. E. P.
230. Kateus kunnian kumppani. K. S.
- Kattoa (= katsoa) saa mutt'ei sattua. E. P.
- Kaukainen sukulainen on kuin viides vesi kaljan päällä.
E. P.
- Kaupalla eletään, voitolla rikastutaan. E. P.
- Kaupassa pidä puoles, rahass' älä petä. K.

- Kauvan on köyhä kallellaan ennenkuin kaatuu. P. P.
 Keli *) kaikissa paras. E. P.
 Ken ei ole tarkka, s'ei kasvata pennistä markkaa. K.
 Kenkki on kuollut ja ilman-antaja tapettu Kyrönkankahalle. E. P.
 Kenkki on kuollut ja ilman-annosta sakotetaan. P. P.
 240. Ken on kylän luuta, sille antaa kylän sika suuta. K.
 Ken on nakka nuorena, se on virkku vanhanakin. K.
 Keskipyhästä päivän-pitenemisen jo hullukin huomaa. E. P.
 Kesä ei mene vesittää eikä talvi tavattaa. P. H.
 Ketulla on pitkä häntä, takasalpa taikurilla. P. H.
 Keuhkot on vellissä päällimmäisnä, huorat on tanssissa ylim-
 mäisnä. P. P.
 Kättämätöin on aina väärä.
 Kts. Vanh. Suoml. Virsik. 267. E. P.
 Kissa piikas, koira renkis, harakka hyvä hevoseis. Vrt. L. 2758. Ink.
 „Kohdalla“ on pitkä häntä. Vrt. L. 42, 1634. P. P.
 Koirallai perse, hännällään peittää. K.
 250. Kokematoin ei tiedä onnestaan. E. P.
 Kolmas kerta toden tekee. Vrt. L. 2783. E. P.
 Kompastuuhan hevonenkin neljältä jalalta, saatikka ihminen
 kahdelta. Vrt. L. 1482, 1788, 2789. E. P.
 Koskas anti pahaa tekee. Vrt. L. 2838.
 * Kukas nyt ei kuuta tunne: i'ästä eneneväksi, luotehesta lop-
 puvaksi! P. S.
 * Kuka kirveettä metsään menee, se lusikatta syömään tulee. E. K.
 Kukas kotoisen varkaan vahtii. E. H.
 Kun kivistä pääsee, niin kantohon tökkää, Vrt. L. 4253 E. P.
 Kun olis aina kesä ja aina pyhä ja sen verran arkea, jotta ämmät
 sais leipoa! E. P.
 Kuka leikistä suuttuu, sen ei pidä leikkiin puuttun.
 260. Kun itse kysyy ja itse vastaa saa aina mieleisiä vastauksia.
 Kun hyvä sydän suuttuu, niin se muuttuu pahaksi.
 Kun on juhla, niin olkoon juhla: akka, paista toinenkin silakka
 (l. pannaan molemmat silakat pöytään). E. P.

*) suhta.

- Kun on varijalka pellolla, niin on kynttylä pöydällä. E. P.
- Kun on vähän hassu, niin saa paremmin ruokaa. E. P.
- Kun sa kuulet kurjen äänen, ällös menkö järven jäälle P. H.
- Kun sammakko pääsee mättäälle, niin se kurnaa. K. P.
- Kun sirkka pääsee suuruksen, niin se laulaa. H.
- Kun vannunsa hyvin rasvaa, ei se yhtään ritaja. E. P.
- Kuolleen maja on lippu liinaa, lappu lautaa ja pieni pala rautaa. E. P.
Vrt. L. 3545, 1576.
270. Kussa käpy ja kalvosin? — Lahnat lahdella loiskaa. K. S.
- Kutakin laillansa hulluttaa. E. P.
- Kutisemalla on jo monta taloa hävitetty. E. P.
- Kylän hyvä koti-kontijo. Vrt. L. 3335. K.
- Kylän syönnös jääpi kynnykselle. K.
- Kyllä hevonen vetää, jos maa pitää.
- Kyllä hevonen vetää, kun panee heiniä eteen.
- Kyllä aina aikaa saapi: Suomesta uutta tuodaan. Ink.
- Kyllä hyvästä kovasta aina irti saa. E. P.
- Kyllä jalvotoin jutaa. Vrt. L. 939, 1764, 3261, 5147. P. P.
280. „Kyllä Jumala kostaa!“ sanoi poika kun päänsä seinään löi. Ink.
- Kyllä kaali hyvää on, mutta papu vielä parempaa. E. P.
- Kyllä kaksi katin kantaa, jos vaan häntä kestää. S.
- Kyllä Kauon pussissa kaluja. P. P.
- Kyllä kissa kynnet löytää, hun puuhun pitää. E. P.
Vrt. L. 2531, 6098.
- Kyllä kokki kyntensä löytää. Ink.
- Kyllä koskeen kostaa jauhoja paasata. E. P.
- Kyllä kynsii, jota kutistaa. P. P.
- Kyllä käskee jos kelpaakin. E. P.
- Kyllä maailma tassii monta Matin rassii. K.
290. Kyllä maan alla maata saa ja helvetissä haukotella (lämmi-
tellä). E. P.
- Kyllä maan alla maata saa, kun vain madoilta rauhan saa. E. P.
- Kyllä maassa vertoja löytyy. Stk.
- Kyllä mailman tahko laahaa. E. H.
- Kyllä mies miehenä pysyy, vaikka suku sutena juoksee. P. P.
Vrt. L. 6200.

- Kyllä minä kyydin annan hyvälle hypittäjälle, ankaralle ajajalle.
P. P.
- Kyllä mä kontille konstin keksin: jos ei kävele, niin kannan
E. P.
- Kyllä mä tiedän, joka ma oon suitsissa.
E. P.
- Kyllä nälkä sudenpojan ulvomaan opettaa.
K. P.
- Kyllä nuoren nahka venyy.
E. P.
300. Kyllä on rahaa kylässä ja kotona, vaan ei siinä jossa tarvitaan.
P. P.
- Kyllä pappi elää!
E. P.
- Kyllä puusta suka tulee kun kerkeää.
E. P.
- Kyllä pyytävä pyynpojan pettää.
Vrt. L. 4793, 4794. K. K.
- Kyllä se kypsän kysyy, syöpi jos annetaan.
P. P.
- Kyllä sika synnit syö, kun aikansa etehen vie.
E. P.
- Kyllä takki takaa tarvitse.
Kyllä vieras virhin näkee, kussa se on kunnottuus.
Vrt. L. 98, 99, 2463. K.
- Kyllä yö selkäänsä ottaa.
Vrt. L. 3323. E. P.
- Kynnet sillä pitää olla joka sammakon nylkee.
E. P.
310. Kynsistänsä kotka syöpi, sormistansa Suomalainen.
E. P.
- Kynsistään on emäntä kylläinen.
K.
- Kynttilänä kahda karjan ruoka, kolmia uroon ruoka.
Stk.
- Kysyen kylän löytää, hakien talon.
Vrt. L. 735, 538, 3353, 3357. E. P.
- Kärppä pivossa — käykään toista pyytämään.
Vrt. L. 4677, 4678, 4679. Jusl.
- Käskispä kessuja passata, kun on kartuksia kaupungissa.
E. P.
- Käskispä työhön: kuin omin ruokinsa kerjuulle.
E. P.
- „Kätten kukka, töitten hukka“. (= Pikkulapsi)
E. P.
- Käydä käsketyn pitääpi, käyvät käskemättömätkin.
P. P.
- Köyhän velka ei kauvas jouda: tuvass' antaa, porstuvass' ottaa.
Vrt. L. 531. K.
320. Köyhtyy kylän kävijä, häviää tappelija.
K.
- Laillaan kukin kirnuua.
K. P.
- Laiskalla ei ole konsaan tasaiset tarpeet: konsa lie vilu vihava,
konsa vari palava.
K.
- Laiskan kiirus lauantaina.
Vrt. L. 3493. E. P.
- Lanko langon tuntee ja tupakkia suuhun tunkee.
Vrt. L. 3389. P. P.

- Lapsi tulee sydämmestä ja menee sydämmeen. E. P.
 Lapsia papinkin lapset. Vrt. L. 2442. K. P.
 Lapsen itku ikävää, sydänpolku pahempaa. E. P.
 Lasna lapset kaikki, varsana hyvätkin hevoset. L. S.
 Laurina lata naulaan. Stk.
 330. Lippu liinaa, lappu lautaa, pala rautaa, syli hautaa, kolme
 kellon kolkahusta, pari papin sanaa, muutama lukkarin lurahus:
 niinpä täältä maalimasta mennään K. P.
 Lisänä viippi vyhdessä, katona kankaassa. P. S.
 Laurilta laumaan, Perttulilta peräti pois. (Linnuista). L. S.
 „Liуска liinaa toinen lautaa.“
 Vrt. L. 3545, 3576, Kant. I, 46. E. P.
 Loppuu se vihdoin saarna pahankin papin. K.
 Lupa hyvä, anti kinkkamainen. *) Vrt. L. 3598, 3599. E. P.
 Lupa on koiran luuta purra, hirven hankea hypätä.
 Vrt. L. 3592. K.
 Lupa on leikkiä puhua, vaikk'ei tarvis irvistellä. K.
 Luu odottajan kouraan. Vrt. L. 3695. E. P.
 Lämmin on vanhalle hyvää. E. P.
 340. Maa vetää puoleensa. Vrt. L. 3172, 3667, 5896. E. P.
 Maaliskuu maan avaa. Stk.
 Maaliskuu maata näyttää, huhtikuu huumahuttaa toukokuu to-
 den tekee. H.
 Maallaan mies markan maksaa: tiell' ei maksa tenkaakaan. K.
 Maata meitä Matti käski, lepäämähän leveälakki. **) E. P.
 Makaahan yön maksallaankin. K.
 Markan renki kahden vahinko. Vrt. L. 4492. K.
 Matias, Matias pitkäparta huutaa lapsia seinuksille. E. S.
 Matti kynttylän vie, Matti kynttylän tuo. Vrt. L. 3722. E. P.
 Mattia ja Maijoja on ensin maailmassa ja niitä Jumala parhaiten
 rakastaa. K. P.
 350 Matti murkinan vie, Matti murkinan tuo. E. P.
 Mesi kielessä, myrkky mielessä. E. H.
 * Michelähän neiden mieli, naisen mieli naimisiin, lapsen[mieli]
 leikkimähän. Vrt. L. 4079. K.
 Mies miestä vastaan, piru isoa kiveä. P. P.
 Mies miestä vastaan, susi sutta. Vrt. L. 3790, 3792.

*) (Kaateellinen, juonikas.)

**) Manalan Matti. (Tuonen Tuomas, Nurm:-Tuomas)?

- Mies on mies vaikka lankapyykilläkin. E. P.
- Mies on mies, vaikka olis kääpää. E. P.
- Mikä kaikki karvaiset korventaa! Vrt. L. 717. K.
- Mikä on reellä, se on reellä, mikä karheella, se kahden isännän. K.
- Mikä pitää, kun luja vetää? K. P.
360. Mikä piiskalla puijaan, se tiellä kuluu ja pois suijaa. K.
- Mikäs auttaa kun reki lauttaa: täytyy nostaa ja kopistaa. E. P.
- Mikäs estää, jos roskat kestää. E. P.
- Millä täi rykii, kun ei ole rintaluita. E. R.
- * Minkä helmikuu hellittää, sen maaliskuu maksaa. K.
- * Minkä maaliskuu säästää, sen huhtikuu päästää. K.
- Mistä sika muusta unta näkee, kuin ruokapurtilostaan. P. P.
- Mistä tuli köyhän patahan sianpää! E. P.
- Mistä vieras tietää: katsoo uuniin kun peräkammariin pitää. E. P.
- * Mit' ei huttu huojuentele eikä löyly löyhentele, se on teko toisen miehen tahikka Jumalan surma. K.
370. Mitä kuulet lassa laulettavan, pane sikäli miessä mielehes. K.
- Mitä minä muust' kylästä, kun itse elän hyvästä. Ink.
- Mitä niistä pitkistä puheista.
- Mitä on lukua: eipä oo suurta sukua. E. P.
- Mitä vanhan ilosta: lämmin on vanhalle parasta. E. P.
- Mitäs köyhä huokaa, kun on turva kelkassa. Stk.
- Mitäs rikas huolii: paiskaa täin jokeen! E. P.
- Mitäs se haittaa, jos kerran koittaa. E. P.
- Moni on nykä näköjään, mutt' on suka tapojaan. K.
- Muistot parhain paperille tulevaisten tutkistella: siinä säilyyt sääntillensä, ei hairahu hajallensa. K.
380. Mun ei tarvitse, mutta köyhäin lasten täytyy. E. P.
- Mukaistaanhan mullikin puskee. P. P.
- Myyhäistä sadetta kun heinät on ladossa. Vrt. L. 32, 33. E. P.
- Naisen vatsa on seitsemästä lampaannahasta. K.
- Nauruksi köyhä veisaa. Vrt. L. 6964 E. P.
- Niin se on kun pappa piiskaa. E. P.
- Nuorimies on paljasta rahaa. Vrt. L. 4869, P. P.
- Neuvo nuoremman, valta vanhemman. S.

Näkee sikakin unta, mutt' ei taida tallustaa. *)	Justl.
Nälkä ketunpojan syömään opettaa.	Vrt. L. 4220. K. P.
390. Oikiass' ollahan, koska hoviräätti näkyy.	E. P.
Olevaa olettaa, menevää kiiruhtaa.	E. P.
Ollaan hiljaa — saadaan jänis!	
Ollahan salaa — saadahan kalaa!	E. P.
Oma sika eellimmäisen riihen edessä rikkoja tonkii.	K.
Oma sika, oma säkki.	E. A.
Oma sika, oma taikina.	P. P.
Oma suu proximus.	
„Omaansa on niin hyvä ryhtyä“, sanoi kerjäläinen, otti lakkaristansa tulitikkuja.	K. P.
Omistansa Olli syöpi, rahoistansa rallittelee.	P. P.
400. On joessa jotakin: konnikainen poikineen.	Vrt. L. 4334. K.
On katajassakin tervaa.	P. P.
On mädännyt muna pesässäkin.	P. P.
On niitä muitakin mustia, ei vain pappilan musti.	E. P.
On niitä muitakin mustia, ei karpäsiä.	I. H.
On pappija, jos on pappi-parkojakin.	
	Vrt. Korh. Run. 20. E. P.
Onkos sisar sukua, onkos krapu **) rasvaa?	
Onni tuottaa toivojalle, työ tuottaa toivottomalle.	E. S.
„Onpa sitä maailmaa jonnekin päin“, sanoi akka kun kepillä saunan luukusta pisti.	Vrt. L. 4377. E. P.
Osa vähemmässäkin.	H.
410. Osattoman mieli paha, vaan ei osan vähyydestä.	
	Vrt. L. 6658. K. P.
Ota pikilanka ja naskali käteen!	P. P.
Ottaa luu koiran suusta!	Vrt. L. 4446. P. P.
Ovi auki tai muuri maahan!	E. P.
Paha on parjaajan kieli.	E. H.
* Paha on viimein pilkkaajan palkka.	
Paksusta pala parein, leviästä leukasampi.	P. P.
Pane lapsi erähän mene itse perähän.	E. P.
Panna kissa makkaran vahdiksi, poika piian paimeneksi!	
	P. P.
Papilla on paljo työtä: vatsavaali, suun sulatus, jäsenien hierominen?	Ink.

*) Selittää?

**) Lampaan tali, jota viljellään ruoan höysteenä.

420. Papin tykönä pitää olla punnitut puheet. E. P.
 Paras aika panna trenki pois eikä puhua palkasta mitään. E. P.
- * Parempi hyppynen hyvettä kuin nelikko oppia P. S.
 Parempi hyvä silja kuin häpeällinen ruusu. P. P.
 Parempi isot herrat kuuluviss' kun näkyviss'. E. P.
 Parempi kelpo tyhjä kuin vehkaiset eväät. E. P.
- Vrt. L. 4605. K. S.
 Parempi kelpo tyhjä kuin häpeällinen anto. P. P.
 Parempi kerran kojalla *) kuin ajan kaiken ahkiolla. P. P.
 Parempi vara kuin vahinko. Vrt. L. 7002. E. P.
430. Parta miehen kunnia, toinen akka. P. P.
 Parta on miehen kunnia, sanoi Pyhä Paavali. E. P.
 Parta se on pukillakin. P. P.
 Pelko on pahempi kuin paukahdus. E. P.
 Pelko pahimmat tekee. K. P.
 Pelkää aina vähän, niin et koskaan tarvitse paljon peljätä. E. P.
- Pereenvatsa **) penkin alle.
 Pieni lintu jos rupee suurta munaa tekemään, repäisee perseensä K. S.
- Pienikin se maasta ponnaa. Vrt. L. 3687. E. P.
 Pieni on unta laija, mutta isosta aina enemmän saa. E. P.
440. Pieniä ne on silakat juhlakaloiksi. E. P.
 Piru parka on, joll' ei ole sielua. E. P.
 Pisti, mutt' ei ottanut: otti, mutt' ei yhtään tuntunut. E. P.
 Pitkä silmä vuottajalla, tulevalla ei tunnukaan. K.
 Pitäjällä talo on, ei paikalla hyvällä. E. P.
 Pohjanmaalta pappeja, Hämeestä hevosia. = E. P.
 Pohjasta pappia, Hämeestä hevosta. P. P.
- * Poika piili piikasia, havukka kylän kanoja, susi sianporsahia. K.
 * Pois köyhät kerjäläisen tieltä. K.
 Porttipieless' aina ahtahin paikka. E. P.
450. * Puolestansa kärpänenkin puskee.
 Pure sormea: se on kipeä; pure toista: se on vielä kipeämpi. K.
 *) Putelista ne puheet lähtee. K.

* kuomireellä.

**) Viimeksi pöytään jäänyt.)

- Puulla (kepillä) se toinen toisen asiaa ajaa.
Vrt. L. 7019. K. P.
- Puusniekka ei oo mies, kylkeinen ei oo suoja.
Vrt. L. 4900, K. S.
- * Pyhäpäivä hyvä päivä; saapi kaalia kahesti, lihanpalat pääl-
liseksi. K.
- Pyörivä kivi ei konsaan karvetu.
Vrt. L. 568, 1256, 1257, 1258. K.
- Päiviä tulee toisia kuin lauduksia nuotassa.
Vrt. L. 3132 K. S.
- Raha on mennyt ja ruma on jäänyt. E. P.
- Raha se on, joka komtieraa. S.
460. Rahalla saa vaikka kirkoss' tapella. E. P.
- Rahalla saa ja hevosella pääsee. E. P.
- Rahanpuutteessa on jo moni köyhtynyt. E. P.
- Ratku *) miehessä rahaa maksaa. Jusl.
- Raukka se joka ruikaa! E. P.
- * Rauha lakea, leipä makea, viina kelpaa kaikin ai'oin. K.
- * Rikas ei ole aina rikas, eikä köyhä aina köyhä, kaunis on
aina arvolleen, K.
- Ristiä rikas kysyy — pataan köyhä tytyy. P. P.
- Ristiä rikas kysyy, pataa köyhä paukuttaa. P. P.
- Ripitetään rikastakin. Ink.
470. Ryssä on ryssä vaikka voissa paistais.
Rippeensä talvi tarvitseeppi. P. H.
- Rantus, räntys työn tekeeppi, mutt' ei kaunis vartensa kanija.
Vrt. L. 5608. K.
- Saa nähdä saako sika jänistä. E. P.
- * Saalis miehen virittää. Vrt. L. 5076. 5077. P. P.
- Saattaa olla savi alla, vaikk' on somero päällä. E. P.
- Sikea on Savon makea, kaunis on Karjalan vetelä. K.
- Sampi ei sanoja puutu, Pieti pieni sanoja, umpilampi ahvenia.
Vrt. L. 886. Hyrynsalmi.
- Satoa kuin ei ole kaupalla, niin tuhannella ei tapoa. K.
- Satua se on, että sika sukeltaa. Vrt. L. 136. E. A.
480. Se on herrempi, jok' on parempi; jok'on pitempi, se on
roisku laatuuan. P. P.
- Se on annettu mik' on tarittu. E. P.
- Se on kaikki valetta mitä kudistaan. E. P.

*) Ryhtyväisyys.

- Se on maksettu mik' on tarittu. K. P.
 Se koiralle kunniaa, mikä muille häpiää. K.
 Se on pakosta kuin vanhan kuolema. H.
 Se on sateen merkki kun piskottaa. E. P.
 Seitsemän kekristä joulun, kahdeksan Raahesta Ouluun. P. P.
 Seitsemäs käsky on joka seipäänkin nenässä. E. P.
 Selkä seitsemän näkee, vatsa ei tiedä puoli vaivoja. K. K.
 490. Senhän mies sietää minkä seinä sietää. K.
 Senpä sitä kunnan kiitosta minkä itseltään. K. S.
 Seulass' on matkamiehen eväät. K. S.
 Seura tekee kaltaiseksensa. E. P.
 * Siinä minä, missä muutkin.
 Siitte vasta koira uimaan, kun vesi perseehen tulee. K.
 Siitä pidetään, josta puhutaan. Vrt. L. 2274. E. P.
 Sika on laarista kotoisin. Vrt. L. 6292. H.
 Sika se on pienikin porsas. E. P.
 Sikäli suu kuin on työkin. Vrt. L. 2225. K. S.
 500. Silloin ei mieli mettä keitä, kuin on kuollunna hevonen,
 lehmän vaskat vainajana. K. K.
 Silloin kissa kenkiikse, kuin muut riisuvat. K.
 Silmänisku ja jalanpolku on kaiken pahuuden alku. E. P.
 Silmä ottais, suu tahtois, vaan ei mahu mahaseen.
 Vrt. L. 5700. Ink.
 Sinis ei oo suremista, kunis viel' on puremista. K.
 Sipi-sipi pantiin, viekasna oltiin, mua vaivaista paneteltiin. E. P.
 Sit' ei oo syöty, jot' ei oo saatu. Vrt. L. 4501. P. P.
 Sittenhän se nähdään, kuin nyletään, onko vettä nahkan alla.
 Vrt. L. 6730, 6951. P. P.
 Sitä köyhä pitää mitä on, sitä säästää mitä ei ole. E. P.
 Sitä varten seppä pihtejä pitää, ett'ei kädet pala. K.
 510. Sitä yöllä unissa mitä päivillä päässä. Vrt. L. 5194. K.
 „Skeli,* skeli!“ sanoo Laihiainen. Vrt. L. 2751. E. P.
 * Sukkela viikkelen voittaa. Vrt. L. 1476.
 Sukua sisaren poika, tädin poika heimolaista. K.
 Sukakunnin suuret huorat, lakikunnin suuret laiskat. K.
 Suopi Jumala suuttumaan, ei viikkoa vihaa pitämään.
 Vrt. L. 7028. K.
 Surman luonta on ruoka makea. K.

*) Keli, „skeli“ = suhta, kohtuus.

- Suru ei janota, mutta talon hyvät särpimet. E. K.
 Suu knappihin, jopa jos kahtehen! E. P.
 Sun maantien sukua. Ink.
 520. Sun puhuu, koppa kopisee: mieli ei mitään tiedä. P. P.
 Suu syöpi, kaula maksaa. E. K.
 Suunsa persaskin löytää. Iak.
 Saata kiinni kuin munaa! K. P.
 Suuri ou maha makaajalla, hoikka vatsa valvojalla. K.
 Suntain akalla ja sepän hevösella on huonoimmat kengät.
 E. P.
 Syntinen on sokea kuin parma Jaakonpäivän aikana. E. P.
 Syy on veitsessä niinkuin vuolijassakin. Vrt. L. 5628. K.
 Syy se on, että hyvä maksaa. P. P.
 Syysrusko kesän jatko, kevärusko talven jatko.
 Vrt. L. 5605. K. P.
 530. Syyttää päätä synnin tähden, vaan ei paljain täiden tähden. E. P.
 Syö se joka työtä tekee. E. P.
 Syö säästään, sammakko, savea: maailman loppuun on pitkä.
 Vrt. L. 5640. L. S.
 Syöden vaivaisenkin vatsa täytyy, loppuu pitkä matka käytyy.
 K.
 Syöty pala saanehelle, syömätön osattomalle!
 Syödään liha laihempanakin; jätetään luu lihavastakin.
 Vrt. L. 2496. I. H.
 * Taaksensa panee, edestänsä löytää.
 Vrt. L. 2171, 2172, 2173.
 * Tee, poikani, hyvää eli pahaa: edestäs sen löydät. E. P.
 Tekijän käteen kaikki tulee, tekemättömän ei mitään.
 Vrt. L. 5831.
 Tie auki tai pää halki! E. S.
 540. Tiellä laiska riihessä. P. P.
 Tiellä se morsian riihellä.
 * Tieto paisuttaa. E. P.
 Tietä myöden matkat suorimmat. E. P.
 Tietäähän tuon nyt: märjän variksen ja vanhan kontti-rämän.
 P. P.
 * Tietty paikka, työ ja aika ovat talon paras taika. K.
 Tiine ei pääse poikimatta eikä maho maidon antamatta. K.
 * Toisen kerran tullessa on kotoinen kynnys korkea.
 Toisen pää kun peittyä, niin toisen vatsa alkaa näkyä. K.

- Toivoo piika pappia, vaikk'ei lukkariakaan saa. U.
 550. Toinen toistansa, pappi naistansa, hevohäntä ei ketään. K.
 Tosi kuin vesi, pitää kuin seula. E. P.
 Tuhmuus vanhempi meitä, eikä sitä tuhmuus peitä. K.
 Takkia silloin sika säkkiin, kuin on säkinsuu auki. L. S.
- Takala ilo hirsipuussa, tukalampi akan vihoissa. E. S.
 Tulee mies räkänenästä, vesisuusta vokkelo, vaan holjon-toljanasta ei tule mitään. Vrt. L. 3810. K.
 Tulee syöpä säästävälle ja matkanpää pyrkijälle: K.
 * Tuomas-kulta joulun tuo, Hiiva-nuuti poijes vie! Stk.
 Tuskissaan raukka nauraa.
 Tyhjä säkki ei seisollaan kestä. K.
 560. Tyhjä tynnöri kolajaa, täysi ei virka mitään. Vrt. L. 6062. K.
- Työnsä näköinen mies on. K. P.
 Tämä maailma on kiperä ja kapera kuin pukinsarvi.
 Tämä maailma on kuin kanansitta: ulkoapäin valkea, sisältä musta. P.
 Täss' mailmass pitää kaahia ja kaaperoida kuin vanhoissa taloissa. E. P.
 Tässä on vara valita: päätä, purstoa tai keski-kalaa! P. K.
 Täydestä on hyvä lukua laskea.
 Täytyy paistaa päivän vaikka sydänyöllä. E. P.
 Täällä ne nyörit seisoo, jos muulla keträtäänkin. K. S.
 Unet menee öitä myötä, päivät kuluu töitä myötä. Vrt. L. 6142. K. K.
570. Vahinko tulee viisaallinkin jo sitte moukalle. E. P.
 Vahinko tulee viisaallinkin, tuhmalla se on toisessa kädessä. H. K.
 Vaikea on vatsalle juosta ja ynyä. P. P.
 Vaivansa on vauuissakin. E. P.
 Valehtelija verkot selvittää. K. S.
 Vales kiinni ennenkuin leviää! E. P.
 Vanha vakavaa veistäää. E. P.
 Vanhat profetat ovat kuolleet ja uutten saa sylkeä suuhun. I. H.
 Vanha piika talon pönkkä. E. P.
 Vanhemman sydän lapsen, lapsen kylmään kiveen. Vrt. L. 6289, 6294. K.

- Vappu ja Soppu*) on nimien loppu. E. P.
 Vappuna käki huutaa vaikka hongan kolosta. E. H.
 Varas hirtehen, säkki poltetahan. Ink.
 * Varis laulaa vaahtokuulla, sydänkuulla synnyttelee. K.
 * Vares huutaa omaa nimeänsä. Vrt. 6331. P. Ruotsi.
 Vastariuta ei mäne satamatta eikä akkoin tora itkemättä K.
 Vedä vences ja sido hevoses! K. P.
 Vesa kasvaa kantohonsa. K.
 Vesi on vanhan taarin jatko, nappakenkä naisen jatko, hattu
 korkea miehen jatko. Vrt. L. 6388. K.
 Vetelehän sinä, minä pitelen. P. P.
 590. * Viina on vakainen. P. Ruotsi.
 Viina väkevänkin voittaa, rommi rohkeankin.
 Vrt. L. 6442, 6447. E. P.
 Viikko Mikkelistä Pirjettaan, toinen siitä talviöihin, kolmas ora-
 van määräpäivään. P. P.
 Viis päivää posi kuus leipää söi. E. S.
 Vilu on turkittomalla, nälkä on leivättömällä. E. K.
 Vilua vara vanttuissa, lämmintä kuppa kengässä P.
 * Visko miestä, mutta älä häneu koiraansa.
 Viuh, vauh, joka kuusessa orava! P. H.
 Voima se on joka jyrisee ja raha joka komiteeraa. P. P.
 Voitetaan kansalla karhukin. E. S.
 600. Vähin on ruoka makea. K. S.
 Ylpeys pakkaa ruumiiseen, kuin pakkaneen rajakenkään. H.
 Yskä on joka taudin renki. E. H.
 Yskää tulee kun yksin makaa. K. P.
 Yötuuli etelätuuli, päivätuuli pohjatuuli. E. S.
 Älä huuda, äänes kuufuu — Jumala luulee luontokappaleeksi ja
 pistää hännän puohon. E. P.
 Älä huuda: — tupa jäbtyy. E. P.
 Älä höpötä, anna hapata, paa pyttys kansi päälle. E. P.
 Älä innu, kosk'et lypsäkään. E. P.
 Älä iloitse toisen vahingosta, ettei se itseäsi saavuttaisi.
 610. Älä luule luuta lihaksi, kissan päätä makkaraksi. P. P.
 Älä luule luuta lihaksi, pässin päätä paistikkaaksi. P. P.
 Älä neuvo nikkaria, älä seppeä opeta. Vrt. L. 1356. K.
 Älä nuole, ennenkuin nokahtaa. Vrt. L. 1319, 1346. E. P.
 Älä näppää äyrillä emännän veistä. P. P.

Älä pilkkaa köyhää se on löyhää: kun koskee, niin repee.	P. P.
Älä pilkkaa köyhän kelkkaa.	Ink.
Älä tolaa, kun et taida.	E. P.
Älä turhista tölpähdä!	E. P.
Älä valehtele, — vatsas halkee!	E. P.
Ääni siellä jossa asutahan.	E. P.
